

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**Кафедра цивільної юстиції та
адвокатури**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни**

“НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНІ ДІЙКОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ”

(електронне видання)

Харків – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни

“НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНІ ДІЙКОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ”

(електронне видання)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні

відносини» Спеціальність – 293

«Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – вибіркова

*Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (протокол №6 від 20.02.2025 р.)*

Харків – 2025

Навчальне видання

Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи з
навчальної дисципліни
«НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ»

У к л а д а ч і : БАРАНКОВА Вікторія Валеріївна
КОЛОМІЄЦЬ Яна Леонідівна
ЧЕРЕВАТЕНКО Ірина Миколаївна

Навчально – методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з **навчальної дисципліни «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ»** / Уклад.: Баранкова В.В., Коломієць Я.Л., Череватенко І.М.. – Х.: Національний юридичний ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2025.

Укладачі: В. В. Баранкова
Я.Л. Коломієць
І. М. Череватенко

Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол №6 від 20.02.2025 р.)

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» включає поняття про нотаріат та нотаріальну діяльність, організаційні засади нотаріальної діяльності в Україні, співвідношення судової та нотаріальної юрисдикції, принципи нотаріальної діяльності, висвітлення практичних аспектів судового розгляду справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальної діяльності, загальні та спеціальні правила вчинення нотаріальних дій консульськими установами, міжнародне співробітництво у сфері нотаріату.

Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами основних категорій та інститутів нотаріального права, оволодіння навичками тлумачення правових норм та практичного їх застосування при вчиненні конкретних нотаріальних дій консульськими установами.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» студенти повинні:

- **знати** стан основних питань унормування організації нотаріату та вчинення нотаріальної діяльності; сутність основних категорій нотаріату і нотаріального процесу; функції нотаріальної діяльності як різновиду правозастосовчої діяльності; загальні засади та принципи нотаріальної діяльності; джерела нотаріального права та їх структуру; правовий статус нотаріуса та інших суб'єктів нотаріального процесу, їх процесуальні права та обов'язки; систему нотаріальних процесуальних актів та вимоги, яким вони мають відповідати; порядок вчинення конкретних нотаріальних дій консульськими установами; практику застосування нотаріального законодавства;

- **уміти** правильно тлумачити та застосовувати норми нотаріального права; здійснювати нотаріальне провадження; визначати склад фактів, що необхідно встановити для вчинення певних нотаріальних дій; складати ділову документацію та вести діловодство.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ»

Частина 1. Організація нотаріату та правові засади нотаріальної діяльності

Виникнення та розвиток нотаріату. Сучасні системи нотаріату. Нотаріат в Західній Європі. Виникнення та розвиток нотаріату в Україні. Англосаксонський нотаріат. Нотаріат класичного типу. Міжнародний союз нотаріату. Основні стандарти нотаріату класичного типу та їх відтворення у законодавстві України. Нотаріально посвідчені документи у правовому обороті. Правове врегулювання оплати нотаріальних дій. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.

Нотаріат як орган безспірної юрисдикції. Поняття нотаріату. Поняття нотаріальної діяльності. Завдання нотаріату. Функції нотаріату. Предмет нотаріальної діяльності. Розмежування судової та нотаріальної юрисдикції. Зміст нотаріальної діяльності. Відміна нотаріальної діяльності від інших сфер юридичної практики. Правова основа діяльності нотаріату. Законодавство про нотаріат. Принципи нотаріальної діяльності.

Система нотаріальних органів в Україні та їх компетенція. Організація нотаріату в Україні. Права та обов'язки нотаріуса. Права та обов'язки консульської установи при вчиненні нотаріальних дій. Державні нотаріальні контори і державні нотаріальні архіви. Приватна нотаріальна діяльність. Компетенція консульських установ щодо вчинення нотаріальних дій.

Частина II. Порядок вчинення нотаріальних дій консульськими установами

Загальні правила вчинення нотаріальних дій консульськими установами. Місце вчинення нотаріальних дій. Строки вчинення нотаріальних дій. Оплата вчинюваних нотаріальних дій. Встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб. Перевірка повноважень представника фізичної або юридичної особи. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів. Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії. Вчинення посвідчувальних написів та видача свідоцтв. Відмова у вчиненні нотаріальної дії. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні. Заходи, що вживаються нотаріусом при виявленні порушення законодавства. Реєстрація нотаріальних дій. Видача дубліката нотаріально посвідченого документа.

Порядок вчинення окремих нотаріальних дій консульськими установами. Видача свідоцтва про право на спадщину. Видача свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя. Основні правила посвідчення правочинів. Посвідчення заповітів. Посвідчення доручень. Засвідчення вірності копій (фотокопій) документів і витягів із них. Засвідчення справжності підпису на документах. Засвідчення вірності перекладу. Посвідчення фактів. Прийняття депозит грошових сум і цінних паперів. Вчинення морських протестів. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Прийняття документів на зберігання. Вчинення виконавчих написів.

Застосування законодавства іноземних держав. Посвідчення довіреності, що призначається для вчинення дій за кордоном. Дії, пов'язані із охороною майна, що залишилося після смерті іноземного громадянина або майна, яке належить отримати іноземному громадянину після смерті громадянина України. Видача свідоцтва про право на спадщину щодо майна, що залишилося після смерті іноземного громадянина або майна, яке належить

отримати іноземному громадянину після смерті громадянина України.

Розкривання та оголошення заповітів, складених за формою, передбаченою законодавством іноземної держави.

Легалізація офіційних документів. Наслідки акту консульської легалізації. Прийняття документів без попередньої легалізації. Міжнародні договори у сфері нотаріальної діяльності.

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність – 293 «Міжнародне право» Спеціалізація – «Міжнародне право» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	вибіркова	вибіркова
Модулів – 2		Рік підготовки:	Рік підготовки:
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 150		5-8	5-8
		Лекції	Лекції
		32 год.	4 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		32 год.	8 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		86 год.	138 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента - 6.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит

2. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	У сього	У тому числі			У сього	У тому числі		
			З	РС			З	РС
Модуль 1. Нотаріат								
Тема 1. Світові системи нотаріату.	4							2
Тема 2. Нотаріат як орган безспірної юрисдикції.	4							2
Тема 3. Система нотаріальних органів в Україні та їх компетенція.	4							2
Тема 4. Принципи нотаріальної діяльності.	8			2				8
Тема 5. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	1 2			8				8
<i>Разом</i>	3 2				7 6			2
Модуль 2. Нотаріальні консульських установ								
Тема 1. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення				6				2

безспірних прав.								
Тема 2. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів.				6				0
Тема 3. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів, а також на надання документам виконавчої сили.				2				0
<i>Разом</i>	3				7			
	2	6	6	4	4			2
Усього годин / кредитів ECTS	1				1			
	50/5	2	2	6	50/5			38

3. Теми лекційних і практичних занять

3.1. Теми лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Д	З
		енна форма	аочна форма
Модуль 1. Нотаріат			
Тема 1. Світові системи нотаріату.	Світові системи нотаріату.	2	

Тема 2. Нотаріат як орган безспірної юрисдикції.	Нотаріат як орган безспірної юрисдикції.	2	
Тема 3. Принципи нотаріальної діяльності.	Принципи нотаріальної діяльності.	2	
Тема 4. Принципи нотаріальної діяльності.	Принципи нотаріальної діяльності.	4	
Тема 5. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	6	2
Модуль 2. Нотаріальні дії консульських установ			
Тема 1. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних прав.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних прав.	6	2
Тема 2. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів.	6	2
Тема 3. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів, а також на надання документам виконавчої сили.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів, а також на надання документам виконавчої сили.	4	2
Усього		3	8
		2	

3.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Нотаріат			
Тема 1. Світові системи нотаріату.	Світові системи нотаріату.	2	
Тема 2. Нотаріат як орган безспірної юрисдикції.	Нотаріат як орган безспірної юрисдикції.	2	
Тема 3. Принципи нотаріальної діяльності.	Принципи нотаріальної діяльності.	2	
Тема 4. Принципи нотаріальної діяльності.	Принципи нотаріальної діяльності.	4	
Тема 5. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	6	2
Модуль 2. Нотаріальні консульських установ			
Тема 1. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних прав.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних прав.	6	2
Тема 2. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення та засвідчення безспірних фактів.	6	2
Тема 3. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів, а також на надання документам виконавчої сили.	Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів, а також на надання документам виконавчої сили.	4	2
Усього:		32	8

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Світові системи нотаріату та нотаріат України

Колоквіум

1. Історія виникнення та розвитку нотаріату
2. Сучасні світові системи нотаріату та їх порівняльна характеристика
3. Класичний (латинський) нотаріат та його визначальні риси
4. Відтворення правових стандартів класичної системи нотаріату в нотаріальному законодавстві України
5. Міжнародний союз нотаріату

Тема 2. Нотаріат як орган безспірної цивільної юрисдикції

Завдання 1

22 листопада 2019 р. померла Романюк О.О. у м. Одеса. 25 квітня 2020 р. до віце-консула Генерального консульства в Мілані звернулася Романюк Л.О. для засвідчення підпису на заяві про вступ до спадщини. 17 липня 2019 р. Романюк Л.О. отримала постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії на тих підставах, що нею не надано правовстановлювального документа на житловий будинок, що входить у спадкове майно та не відомо чи всі спадкоємці проінформовані про смерть спадкодавця, адже чоловік Романюк В.О., зареєстрований у житловому будинку, що входить до спадкового майна, не повідомив про відмову від спадщини. 1 серпня 2019 р. Романюк Л.О. знов звернулася до віце-консула Генерального консульства в Мілані за правовою допомогою у даній ситуації, пояснивши, що житловий будинок з надвірними будівлями побудований був ще 1951 р. дідом, а за заповітом був успадкований її матір'ю, але свідоцтво про спадщину остання за життя так і не оформила. Батько зник приблизно 5 років тому й на сьогодні не має ніяких відомостей де

він міг би перебувати.

Якою має бути відповідь консула? За якими правилами розмежовується нотаріальна та судова юрисдикція?

Завдання 2

У квітні 2019 р. у Деснянському районному суді м. Києва було відкрито цивільну справу за позовом Фоменко про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом. У травні 2019 р. Фоменко була змушена терміново виїхати за кордон у зв'язку із необхідністю лікування її неповнолітньої дитини. 23 червня 2020 р. Фоменко звернулася до консула Посольства України в Республіці Австрія за посвідченням довіреності на ведення справи у суді. 2 серпня 2020 р. Фоменко А.О. дізналася, що її позовну заяву було залишено без розгляду у зв'язку з повторною неявкою позивача. Представника було не допущено до участі у справі через те, що довіреність не відповідає вимогам чинного законодавства України, оскільки, по-перше, не зареєстрована в Єдиному реєстрі довіреностей, а, по-друге, з її змісту не вбачається, якими саме повноваженнями наділений представник.

Чи є законними такі дії суду? Як має діяти Фоменко?

Завдання 3

Тишкевич звернувся до Черняхівського районного суду Житомирської області з позовом до Васильчук про зобов'язання вчинити дії, обґрунтувавши його наступними обставинами. 6 лютого 2024 р. померла його мати, яка за життя складала заповіт про те, що все належне їй майно заповідає позивачу та відповідачу по справі. Однак, позивач не має можливості оформити своє право на спадщину у нотаріуса у зв'язку з тим, що відповідачка не надає нотаріусу та йому свідоцтва про право власності на спадкове майно. У зв'язку із цим позивач просив суд зобов'язати відповідачку надати йому вказане свідоцтво і відшкодувати моральну шкоду, спричинену діями відповідачки.

Відповідачка позов не визнала, мотивуючи свої заперечення тим, що у спадковій справі є належним чином засвідчена копія свідоцтва про право власності на спадкове майно і для позивача не існує перешкод в оформленні

свого права власності на нього. Крім того, нотаріус не відмовляв позивачу у видачі свідоцтва про право власності на спадкове майно.

Яким має бути рішення суду? За якими правилами розмежовується судова та нотаріальна юрисдикція?

Завдання 4

Шаповалов В.С. та Шаповалова К.С. звернулися до суду з позовом до Красного Р.Л., третя особа Міністерство закордонних справ про визнання довіреностей та правочину недійсним. В обґрунтування позовних вимог позивачі зазначили, що 29 червня 2010 р. придбали за договором купівлі- продажу житловий будинок у м. Житомир. 30 вересня 2015 р. на підставі довіреностей, нібито виданих позивачами та посвідчених 28 серпня 2015 р. віце-консулом Посольства України у Гвінейській республіці, було укладено договір купівлі- продажу вказаної квартири. Відповідно до висновків експертів за результатами проведення почеркознавчої експертизи документів підписи на довіреностях виконано не позивачами, а іншими особами з наслідуванням підписів осіб.

Яким має бути рішення суду? Які види відповідальності передбачено за порушення закону при вчиненні нотаріальних дій? Які засоби доказування можна використати у даній справі?

Завдання 5

Перов К.Є. звернувся до Консульського відділу Посольства України в Італійській Республіці із проханням посвідчити його заяву про згоду сплачувати щомісяця аліменти у розмірі 300 євро на утримання своєї неповнолітньої доньки до досягнення нею повноліття та додатково на достатній розвиток дитини на протязі 10 років виплатити 30.000 євро. Через два роки Перов К. Є. дізнався, що мати дитини ввела його в оману щодо його батьківства, крім того, в документі про народження дитини він не вказаний як батько дитини, а є відомості лише про матір.

Як визнати недійсним правочин, посвідчений консульською установою? Яке доказове значення мають нотаріально посвідчені документи?

Завдання 6

Тютюнник М.О. звернувся до суду з позовом до Чутівської селищної ради про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини та визнання права власності на спадкове майно, обґрунтувавши його наступними обставинами. 4 жовтня 2015 р. помер батько Тютюнник О.Р., який за життя склав заповіт, за змістом якого все належне йому майно переходить сину Тютюннику М.О. Через довгу та тяжку хворобу, проживання у іншій країні, необізнаність у законодавстві позивач пропустив строк для подання заяви про прийняття спадщини. Позивач вважав, що звернувшись до консула Посольства України в Ісламській Республіці Іран та оформивши заяву про прийняття спадщини, яку там і залишив, він вчинив усі необхідні дії для належного оформлення спадщини. Рішенням суду Тютюннику М.О. було надано додатковий строк на подання заяви про прийняття спадщини та визнано право власності на спадкове майно.

Чи відповідають у даній ситуації дії консула покладеним на нього повноваженням? Чи є рішення суду законним?

Завдання 7

До нотаріуса звернулося подружжя Шинкаренко з проханням надати роз'яснення щодо можливостей реалізації намірів передати право власності на будинок, що був придбаний ними під час перебування узареєстрованому шлюбі, їх спільним дітям від цього шлюбу Ігорю (10 років) та Ірині (15 років). Подружжя повідомило, що кожен з них має інших дітей від попередніх шлюбів, але вони хочуть, щоб право власності на будинок перейшло саме їх спільним дітям.

Сформулюйте відповідь нотаріуса. Яка функція інституту нотаріату реалізується у даному випадку?

Завдання 8

Кречет придбав земельну ділянку за договором купівлі – продажу, що був посвідчений приватним нотаріусом Панько і укладений за участі Гладченка С.П., який на підставі довіреності представляв свою дружину Гладченко Г.М. –

власницю цієї ділянки.

Через два місяці після нотаріального посвідчення цього договору до нотаріуса звернувся Кречет, заявивши, що Гладченко Г.М. пред'являє до нього правові претензії внаслідок того, що чоловік не віддав їй гроші, отримані за продаж ділянки. У зв'язку з цим Гладченко Г.М. має намір визнати договір купівлі-продажу недійсним.

Які роз'яснення має надати нотаріус? Які дії нотаріуса забезпечують законність даного договору?

Тема 3. Система нотаріальних органів в Україні та їх компетенція

Завдання 1

Іванов звернувся до управління юстиції Харківської області з проханням роз'яснити йому порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності.

Дайте ґрунтовну відповідь, визначивши порядок вступу на посаду нотаріуса.

Завдання 2

Петренко, перебуваючи за кордоном, звернувся до Посольства України в Республіці Хорватія із проханням видати довіреність Авдєєву на представництво його інтересів в Україні. Посольство відмовило у видачі довіреності на тій підставі, що воно не входить в систему нотаріальних органів та до кола його повноважень не входить видача довіреностей фізичним особам. Крім того, Петренку було роз'яснено, що для видачі довіреності Авдєєву їм обом необхідно повернутися на територію України і оформити довіреність у державного нотаріуса.

Чи правильні дії посольства? Охарактеризуйте систему нотаріальних органів в Україні та їх компетенцію.

Завдання 3

Сіренко С. звернувся до суду з позовом до Сіренко О. про розірвання шлюбу. До позовної заяви представник позивача надав довіреність, посвідчену

консулом посольства України в Королівстві Нідерланди Закалюжним, згідно з якою Сіренко С. уповноважував Зотова на представлення його інтересів в усіх державних органах, в тому числі в загальних судах України, в апеляційних судах України, Верховному Суді України на всіх стадіях процесу. Ухвалою судді міськрайонного суду м. Лозової позов повернуто позивачеві на підставі п.

З ч. 3 ст. 121 ЦПК України у зв'язку з тим, що заява підписана особою, повноваження якої не підтверджені належними документами. Повертаючи позов, суд першої інстанції виходив з того, що довіреність представника позивача Зотова не була легалізована у встановленому порядку, тобто не було здійснено консульську легалізацію офіційних документів, а відтак він не має повноважень на ведення справи.

Які органи входять до системи нотаріальних органів в Україні? За яких умов консульські установи можуть вчиняти нотаріальні дії і які саме? Якими нормативно-правовими актами регулюються повноваження консульських установ щодо вчинення нотаріальних дій? Що таке консульська легалізація офіційних документів? Чи потребує довіреність у даному випадку окремої консульської легалізації?

Завдання 4

Рішенням Солом'янського районного суду м. Києва було відмовлено у задоволенні позову Корпенюка до Сарова та Гнатюка. Не погоджуючись з таким рішенням суду, Калюжний, який діє в інтересах Корпенюка, звернувся досуду з апеляційною скаргою, в якій просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалити нове рішення про задоволення позовних вимог у повному обсязі, посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права. Зокрема, в апеляційній скарзі зазначається, що 30 вересня 2015 р. завідуючим консульським відділом посольства Російської Федерації в Королівстві Камбоджа Єлісеєвим було посвідчено довіреність на ім'я Федінюка від імені Сарова, яка була зареєстрована в реєстрі за № 345, підписана уповноваженою особою та скріплена гербовою печаткою. Відповідно до змісту зазначеної довіреності Саров уповноважив Федінюка керувати та розпоряджатися всім належним Сарову

майном, з чого б воно не складалося і де б воно не знаходилося, а також Фединюка було уповноважено на представництво інтересів Сарова в усіх судових інстанціях, з усіма правами, наданими законом позивачу, відповідачу та третій особі. Позивач зауважував, що довіреність Сарова, який є громадянином України, за межами України мала бути посвідчена виключно консульськими установами або дипломатичними представництвами України, і посвідчення довіреності від імені Сарова завідуючим консульським відділом посольства Російської Федерації в Королівстві Камбоджа Єлісеєвим суперечить чинному законодавству України, крім того, консульський відділ посольства Російської Федерації може посвідчувати довіреності лише громадян Російської Федерації. Також, на думку апелянта, суд першої інстанції безпідставно застосував норми Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах між Україною та російською федерацією, яка не регулює питання здійснення відповідних нотаріальних дій консульськими установами.

Чи може бути посвідчено довіреність громадянина України за кордоном консульською установою іноземної держави? Чи може консульська установа України за кордоном посвідчувати довіреності іноземних громадян?

Завдання 5

Заславський звернувся до Івано-Франківського окружного адміністративного суду з позовом до Міністерства закордонних справ України, в якому просив суд: визнати дії радника з консульських питань посольства України у Великобританії Галушка з питань посвідчення довіреності Кондратюк протиправними; визнати довіреність громадянки Кондратюк, посвідчену радником з консульських питань посольства України у Великобританії Галушко, нечинною в Україні. Позивач обґрунтовував позовні вимоги тим, що радник з консульських питань посольства України Галушко не мав права підпису довіреності, яка посвідчується печаткою консульства. Також позивач вказує на те, що до зазначеної довіреності не додана заява про реєстрацію довіреності у Єдиному державному реєстрі довіреностей на території України, передбачена

додатком № 1 до Положення про Єдиний реєстр довіреностей, яка мала бути також посвідчена та прошнурована разом з довіреністю. Окрім цього, позивач вважає, що при видачі довіреності радником консульства не вчинено наступних дій: не перевірено в державному реєстрі Державної міграційної служби чи Кондратюк зареєстрована на території України, оскільки згідно рішення Івано-Франківського міського суду від 16.04.2010 року Кондратюк визнана безвісно відсутньою; не перевірено реєстраційний номер облікової картки платника податку Кондратюк для її ідентифікації; не перевірено чи перебуває Кондратюк в розшуку СБУ, прокуратури, МВС, ДМС, органів юстиції; не перевірено термін дії закордонного паспорта Кондратюк, термін дії якого закінчився, щопередбачено Положенням про порядок вчинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України, яке затверджене спільним наказом Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України № 142/5/310 від 27.12.2004 року.

Яке рішення має ухвалити суд? Чи має право радник з консульських питань посольства України вчиняти нотаріальні дії? Які посадові особи консульських установ та дипломатичних представництв мають право на вчинення нотаріальних дій? Чи дотримано порядок видачі довіреності у даному випадку?

Тема 4. Загальні правила вчинення нотаріальних дій консульськими установами

Завдання 1

13 лютого 2015 р. Калюжний М.О. звернувся до Київського районного суду м. Харкова через свого представника Федосєєва І.В. з позовом до Калюжної Г.О. та Колесніка С.А. про визнання довіреності від 20 вересня 2014 р., посвідченої завідуючим консульським відділом посольства Російської Федерації в Королівстві Камбоджа, недійсною.

Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що зазначену довіреність було засвідчено з порушенням вимог чинного законодавства України: ЦК України, Закону України «Про нотаріат», Консульського Статуту України, Порядку

вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом МЮУ від 22.02.2012 р. № 296/5, Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України, затвердженого наказом МЮУ та МЗС України від 27.12.2004 р. №142/5/310. Порушення полягає в тому, що довіреність від імені Калюжної Г.О., яка є громадянкою України, посвідчена консульським відділом посольства Російської Федерації в Королівстві Камбоджа, хоча відповідно до законодавства України вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається виключно на консульські установи, а у випадках, передбачених чинним законодавством, на дипломатичні представництва України. За змістом довіреності Калюжная Г.О. уповноважила Колеснікова С.А. керувати та розпоряджатися всім належним їй майном, з чого б воно не складалося і де б воно не знаходилося, а також представляти інтереси останньої в судових установах всіх інстанцій з усіма правами, наданими законом позивачу, відповідачу та третій особі, з правом передоручення. У подальшому (9 листопада 2014 р.) Колесніков С.А., користуючись правом передоручення, видав довіреність Вороні М.О., який представляв інтереси Калюжної Г.О. під час розгляду справи за позовом Калюжного М.О. до Калюжної Г.О. про виселення.

Яке рішення має прийняти суд?

Яким чином визначається місце вчинення нотаріальної дії за кордоном? Як має діяти особа, якщо на території країни, де вона знаходиться, відсутнє дипломатичне представництво чи консульська установа України.

Завдання 2

У грудні 2015 р. у Посольство України у Великобританії звернулася громадянка України Осипова Г.Л. з проханням засвідчити заяву про прийняття спадщини від імені її малолітньої доньки Малайчук А.І. 2011 р. народження, зазначаючи, що після смерті 04.03.2015 р. її колишнього чоловіка Малайчука І.К. була відкрита спадщина. Нею було надано свідоцтво про народження Малайчук А.І., в якому батьком був зазначений Малайчук І.К., а також паспорт громадянки України. Радник з консульських питань посольства України у Великобританії відклав вчинення нотаріальної дії на 45 днів, мотивуючи це

необхідністю витребування: оригіналу свідоцтва про смерть її колишнього чоловіка, документів, що посвідчують право доньки наспадкування, технічного паспорту на житлове приміщення, що входило до складу спадщини, документів про відкриття спадкової справи, згоди інших спадкоємців на поновлення пропущеного строку для прийняття спадщини.

Оцініть правомірність дій радника з консульських питань посольства України у Великобританії.

Чи є у даному випадку підстави для відкладення вчинення нотаріальних дій? Як визначається час вчинення нотаріальних дій?

Завдання 3

Громадянка України Іванцова М.С. звернулася до посольства України в Швейцарській конфедерації з проханням оформити довіреність на ім'я Гурова В.О. з метою представництва інтересів її малолітньої доньки Іванцової Д.О. на території України. Секретар консульського відділу посвідчив довіреність та вніс запис до Єдиного реєстру довіреностей.

Оцініть правомірність дій секретаря консульського відділу посольства України в Швейцарській конфедерації.

Які загальні правила вчинення нотаріальних дій мають бути застосовані у даному випадку?

Завдання 4

До посольства України в Португальській Республіці звернулася Кравченко А.М. з проханням посвідчити договір дарування, укладений між нею та її матір'ю Малихіною А.П., за умовами якого Малихіна А.П. передає у власність Кравченко А.М. житлове приміщення за адресою: Україна, м. Харків, вул. Академіка Павлова, 142, кв. 53. Оскільки Малихіна А.П. є особою похилого віку та не має можливості особисто з'явитися до посольства України, даний договір нею було підписано вдома. Кравченко А.М. були надані наступні документи: паспорт, виданий на ім'я Малихіної А.П. з відміткою про постановку на консульський облік, паспорт, виданий на ім'я Кравченко А.М. з відміткою про

постановку на консульський облік, правовстановлювальні документи на житлове приміщення, заяву, написану Малихіною А.П., про неможливість явки до посольства та прохання посвідчити договір дарування.

Яким чином має діяти консул посольства України в Португальській Республіці?

Завдання 5

Громадянин США Узелов Е. звернувся до посольства України в США з заявою про оформлення довіреності для представництва його інтересів під час загальних зборів ТОВ «Маропттрейдинг» на ім'я Єгорова Б.М. й надав проект довіреності, отриманий від останнього електронною поштою. Перед підписанням довіреності Узелов Е. попросив перекласти останню англійською мовою, мотивуючи це тим, що він не розуміє українську. Віце-консул повідомив, що здійснення перекладу не входить до його посадових обов'язків, запропонував Узелову Е. здійснити переклад проекту довіреності самостійно та відклав вчинення нотаріальної дії. Наступного разу перед підписанням довіреності Узелов Е. повідомив, що бажає зменшити обсяг повноважень Єгорова Б.М., викресливши право підписувати від його імені заяву про відмову від першочергового права купівлі частки учасника ТОВ «Маропттрейдинг», зміни до установчого договору та статуту ТОВ «Маропттрейдинг», що пов'язані з виходом учасника. Віце-консул закреслив вищезазначені положення в тексті довіреності та біля них зробив запис «викресленому вірити», поставивши печатку.

Оцініть правомірність дій віце-консула посольства України в США.

Тема 5. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних прав

Завдання 1

21 вересня 2013 р. померла Левченко Л.В., після смерті якої відкрилась спадщина на квартиру в м. Харкові та будинок у м. Полтава. 1 листопада 2013 р. син померлої Левченко П.П. звернувся до нотаріуса у м. Харкові із заявою про

прийняття спадщини та повідомив, що, крім нього, інших спадкоємців за законом немає. 20 березня 2014 р. нотаріусом були видані свідоцтва про право на спадщину на все майно Левченку П.П. як єдиному спадкоємцю першої черги.

Левченко О.Л. - донька померлої Левченко Л.В. та рідна сестра Левченко П.П. з 2001 р. перебувала нелегально у США. Тільки у вересні 2014 р. Левченко О.Л. змогла оформити посвідку на постійне проживання на території США, виконавши встановлені вимоги, однією з яких було постійне проживання (без права виїзду з країни) більше 10 років. Після смерті матері Левченко П.П. запевнив Левченко О.Л. в тому, що він пояснив нотаріусу її положення та відсутність можливості самотійно до нього звернутися та вступив у спадщину за двох, спадкове майно буде поділено у рівних частках, а свідоцтво вона отримає після її приїзду.

28 травня 2014 р. помер Левченко П.П. Левченко О.Л. вважала, що у такій ситуації не може звернутися до консульської установи, а тому звернулася до приватного нотаріуса м. Сан-Франциско. 12 липня 2014 р. нотаріус засвідчив її підпис на заявах про прийняття спадщини після смерті матері й після смерті брата, але не на підставі паспорту громадянина України та картки фізичної особи-платника податків, а на підставі тимчасового посвідчення особи та номеру платника податків США. Після отримання посвідчення ці заяви були апостильовані консулом.

Яким чином і кому будуть видаватися свідоцтва про право на спадщину? Якими могли бути дії консула? Яким чином Левченко О.Л. може захистити своє право на спадщину?

Завдання 2

Після смерті 22 березня 2015 р. Шпака К.О. відкрилась спадщина на належне йому майно: квартиру у м. Харкові, квартиру у м. Чикаго. Спадкоємцями першої черги за законом після смерті Шпака К.О. є дружина Шпак О.О., доньки Шпак А.К. та Шпак Л.К., син-інвалід дитинства Шпак К.К.. 12 травня 2015 р. дружина, донька Шпак Л.К. та син звернулися до нотаріуса з заявою про прийняття спадщини. Шпак А.К. перебуває на навчанні у інтернатурі

у США і у зв'язку з цим приїхати в Україну не має можливості. З метою вступу у права спадкування 14 червня 2015 р. вона надіслала довіреність Івановій Є.В., засвідчену Консулом посольства України у США, але нотаріусцю довіреність не прийняла, про що Шпак А.К. дізналася тільки 30 вересня 2015 року. Шпак О.О. померла 2 серпня 2015 р. до оформлення нею права на спадщину.

Якими мають бути дії Шпак А.К.? Кому і якого змісту мають бути видані свідоцтва про право на спадщину?

Завдання 3

До Консульства України в Ниредьгазі (Угорщина) звернувся Круподеря Д.А., мешканець м. Будапешту, з проханням видати йому свідоцтво про право власності на частку в спільному майні, що було нажито ним у шлюбі з Круподеря Ж.Е. Консул-керівник повідомив Круподерю Д.А., що вчинення такої нотаріальної дії буде відкладено до отримання згоди всіх спадкоємців Круподеря Ж.Е. на видачу такого свідоцтва.

Чи правомірні дії консула-керівника? Які факти слід встановлювати для видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя? Які документи мають бути надані заінтересованою особою для вчинення такої нотаріальної дії?

Завдання 4

10 січня 2016 р. в Індії померла Савченко О.О., не залишивши заповіту. Донька померлої - Савченко М.М. за місцем відкриття спадщини у встановлений законом строк не звернулася, оскільки перебувала за кордоном у Тайланді, а Консул Посольства України у Тайланді не прийняв заяву про прийняття спадщини через те, що Савченко О.О. на час смерті не мала реєстрації на території України. Повернувшись до України, Савченко М.М. звернулася до державного нотаріуса, проте отримала постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії у зв'язку із пропуском строку звернення із заявою про прийняття спадщини.

Чи правомірні дії консула? Як потрібно вчинити у даній ситуації?

Завдання 5

23 березня 2015 р. та 17 травня 2015 р. у м. Неаполь померли Максимов Л.Д. та Максимова О.Г., що перебували у зареєстрованому шлюбі. Максимов М.Л. та Солодкова В.Л. є рідними братом та сестрою та дітьми померлих. 10 червня 2015 р., постійно проживаючи у Італії, Максимов М.Л. та Солодкова В.Л. звернулися до консула Генерального консульства України у Мілані із заявою про прийняття спадщини (нерухомого майна), яка залишилася після смерті їх батьків. Заява консулом була прийнята. Надавши правову консультацію про порядок вступу та оформлення спадщини, консул пояснив, що передавати заяви про прийняття спадщини до державного нотаріуса за місцем знаходження спадкового майна (основної його частини) не потрібно, оскільки спадкодавці на момент смерті і спадкоємці постійно проживають у Італії, то й спадщина може бути оформлена у консульстві України. Після вчасної подачі заяви про прийняття спадщини у шестимісячний строк, як це передбачено законодавством України, Максимов М.Л. та Солодкова В.Л. вирішили не поспішати з подальшим оформленням спадщини. У травні 2016 р. Солодкова В.Л. дізналася, що в Україні розглядається судова справа про визнання спадщини відумерлою стосовно спадкового майна, що залишилось після смерті її батьків.

Чи правомірні дії консула? Чи правомірні дії міської ради щодо визнання спадщини відумерлою? Як потрібно вчинити у даній ситуації? Хто повинен видавати свідоцтва про право на спадщину? Чи порушені у даній справі загальні або спеціальні правила вчинення нотаріальних дій?

Завдання 6

У м. Харкові 31 грудня 2015 р. помер Глухарьов С.В. Після його смерті залишилася спадщина, яка складалася із квартири у м. Харкові, земельної ділянки у Полтавській області, нежитлової будівлі у м. Харкові та двох автомобілів Volvo CX90, Toyota Camry, що зареєстровані в м. Києві. Квартиру у м. Харкові та автомобіль Volvo CX90 Глухарьов С. В. заповів своїй дружині

Глухарьовій С.С., нежитлову будівлю у м. Харкові своєму синові Глухарьову К.С., автомобіль Toyota Camry своїй дочці Глухарьовій Є.С. З заявою про прийняття спадщини до нотаріуса звернулися Глухарьова Є.С. (донька), батько померлого Глухарьов В.В. (79 років), донька від другого шлюбу Іванова В.С. (інвалід дитинства, 14 років). Дружина Глухарьова С.С. та син Глухарьов К.С. на час смерті і по теперішній час перебувають за кордоном. 1 лютого 2016 р. Глухарьова С.С. звернулася до Віце-консула Генерального консульства України в м. Анкара (Туреччина) з заявами про прийняття спадщини, про видачу свідоцтва про право на частку у спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя та свідоцтва про право на спадщину. 5 травня 2016 р. Глухарьова С.С. знов звернулася до Віце-консула Генерального

консульства України в м. Анкара (Туреччина) для засвідчення її підпису на заяві про відмову у частці на спадщину на користь сина Глухарьова К.С. на автомобіль Volvo CX90 та земельну ділянку в Полтавській області на користь дочки Глухарьової Є.С. На час смерті батька Глухарьов К.С. перебував у Королівстві Непал та через землетрус довгий час був позбавлений можливості звернутися до консульської установи. Крім того Посольство України у Королівстві Непал знаходиться у Нью Делі Індія. Відтак тільки 12 липня 2016 р. Глухарьов К.С. зміг звернутися до консульської установи для оформлення заяви про прийняття спадщини після смерті батька.

Якими мають бути дії консулів та нотаріуса? Кому, якого змісту і які мають бути видані свідоцтва? Який порядок надання додаткового строку для прийняття спадщини?

Тема 6. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на посвідчення безспірних фактів

Завдання 1

У грудні 2015 р. Управління Пенсійного фонду України в місті Вінниці звернулось до Консульства України в місті Гданську з вимогою надати їм свідоцтво про посвідчення факту, що громадянка Ратушняк Є.П. 1930 року народження, зареєстрована в м. Вінниця, є живою. У заяві Пенсійного фонду

сказано, що 16 липня 2010 року громадянка Ратушняк виїхала до міста Гданськ республіки Польща, відомостей про її місце перебування немає. Для вирішення питання про продовження проведення подальших пенсійних виплат необхідним є встановлення даних, що громадянка Ратушняк є живою. Консульство України у місті Гданську у відповідь зазначило, що громадянка Ратушняк з вересня 2015 року перебуває в них на консульському обліку і надіслало свідоцтво про посвідчення факту, що фізична особа є живою відповідно до встановленого зразка.

Проаналізуйте дії Управління Пенсійного фонду України в місті Вінниці, Консульства України в місті Гданську. Які особливості процедури звернення до консульських установ з заявами про посвідчення факту, що громадянин є живим?

Завдання 2

Чи відповідає зазначена форма свідоцтва вимогам, які висуваються до її оформлення? Розкрийте процедурні аспекти посвідчення консульськими установами тотожності фізичної особи з особою, зображеною на фотокартці.

Свідоцтво про посвідчення тотожності фізичної особи з
особою, зображеною на фотокартці

Україна

СВІДОЦТВО

Місто, країна _

(число, місяць, рік словами)

Я, _____ кон
сул(прізвище та ініціали)

-

(найменування дипломатичного представництва, консульської установи)

посвідчую, що фізична особа, зображена на цій фотокартці, тотожна з особою

(прізвище, ім'я, по батькові)

Зареєстровано в реєстрі за N

Стягнуто

Завдання 3

Кезер П.Р. звернувся до Посольства України у Федеративній Республіці Німеччини з вимогою підтвердити факт пред'явлення інформації на веб-сайті: <http://flagma.ua>, а також закріпити час здійснення такого пред'явлення посвідчити час пред'явлення документу з метою подальшого засвідчення факту неправомірного використання знаку для товарів та послуг в мережі Інтернет. Консулом було відмовлено у вчиненні такої нотаріальної дії і зазначено, що на консульські установи покладається обов'язок посвідчувати факти, що мають юридичне значення, з метою надання їм юридичної вірогідності, але чинним законодавством України не передбачено такої нотаріальної дії як огляд веб-сторінок з метою засвідчення факту неправомірного використання знаку для товарів та послуг в мережі Інтернет. Таким чином, консульські установи, що здійснюють свою діяльність на території інших держав, за законодавством України не мають повноважень засвідчувати інформацію, розміщену на веб-сторінках в мережі Інтернет.

Проаналізуйте дії консула.

Завдання 4

У вересні 2015 року Столяр К.З. звернувся до суду з заявою про встановлення судом факту, що він є живим. Заявник зазначив, що відділення виконавчої дирекції Фонду від нещасних випадків на виробництві та професійний захворювань України в Київському районі м. Харкова з листопада 2014 року припинило сплачувати йому страхові виплати з причини відсутності свідоцтва про посвідчення факту, що він є живим. Він перебуває у Росії, шостий рік не отримує пенсію, а з листопада 2014 року – страхові виплати, залишився без джерел існування. Ухвалою Київського районного суду м. Харкова від 21 жовтня 2015 року заява Столяра К.З. залишена без розгляду. Йому роз'яснено, що він має право подати позов на загальних підставах. Столяр оскаржив ухвалу про залишення його заяви без розгляду до апеляційного суду.

Яким має бути рішення апеляційного суду? Які існують способи захисту порушених прав Столяра К.З.?

Завдання № 5

До консульської установи України, що знаходиться на території Японії, звернувся капітан судна «Чорна Перлина», яке ходить під прапором Республіка Молдова, із заявою про морський протест. Після опитування самого капітана та п'ятих членів суднової команди, які, включаючи і капітана, є громадянами України, консулу стало відомо, що під час прямування за маршрутом (порт Циндао (Китай) – порт Хьюстона (США) судно зазнало пошкодження внаслідок зіткнення із підводним човном, належність якого до будь-якої країни встановити не вдалося. У зв'язку із цією подією капітан прийняв рішення зайти у Порт Нагої (Японія) на ремонт, який триватиме три дні.

На підставі зазначеного консул склав акт про морський протест, засвідчивши його своїм підписом та печаткою, копію якого видав капітану судна «Чорна Перлина».

Чи відповідають дії консула вимогам чинного законодавства України? Який порядок вчинення нотаріальних дій консулом щодо видачі морського протесту? В чому полягає правова природа морського протесту?

Завдання № 6

До консула України в Італії звернувся громадянин України Василяк з проханням посвідчити факт тотожності з особою, зображеною на фотокартці. Однак консул відклав вчинення цієї нотаріальної дії до подання Василяком як неповнолітнім, письмової згоди на це його законних представників.

Дайте правовий висновок у цій справі. Які підстави для відкладення нотаріальних дій? Який розмір консульського збору передбачено чинним законодавством України? Яким чином оформлюється посвідчення факту тотожності з особою зображеною на фотокартці?

Завдання № 7

До Генерального консульства України в Гамбурзі (Федеративна Республіка Німеччина) звернулася громадянка України Круть з проханням посвідчити факт, що вона є живою. Під час вчинення нотаріальної дії керівником

консульства було встановлено особу громадянки Круть за паспортом громадянина України; а також встановлено, що громадянка Круть мешкає у м. Берліні. Дослідивши подані документи, керівник консульства видав свідоцтво про те, що громадянка Круть є живою.

Чи відповідають дії керівника консульства вимогам чинного законодавства України? Які правові наслідки вчинення дій поза межами консульського округу? Якими мали бути дії керівника консульства в даному випадку?

Завдання № 8

Консульською установою України в Іспанії, відмовлено громадянину України у передачі його заяви про те, що він є живим та перебуває у приміщенні цієї консульської установи, до рідного брата, який мешкає на території Франції.

Зазначена відмова обумовлена тим, що в заяві, з поміж іншого, містяться відомості, які принижують гідність його брата.

Оцініть дії консульської установи України? Назвіть підстави для відмови у вчиненні нотаріальних дій вказаною установою? Яким чином фізична особа може захистити свої права, у разі відмови йому у вчиненні нотаріальних дій? Визначте правове значення передачі заяви від однієї фізичної особи чи юридичної особи іншим фізичним чи юридичним особам?

Тема 7. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на збереження майна та документів. Нотаріальні дії консульських установ, спрямовані на надання документам виконавчої сили

Завдання 1

У серпні 2015 р. Андрєєва звернулася до місцевого суду з позовом про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна та управління спадщиною, обґрунтовуючи вимоги тим, що її сину Старченко на праві приватної власності належав будинок, що розташований у м. Лейден (Нідерланди). В обґрунтуванні своїх вимог Андрєєва зазначила, що у травні 2015 р., її син, який проживав з нею на території України останній рік, помер. Оскільки оформити спадщину

можливо лише через шість місяців, вона як спадкоємець першої черги вимушена звернутися до суду з позовом про визнання її охоронцем спадкового майна та його управляючим. Рішенням суду першої інстанції позов Андрєєвої задоволено, визнано позивачку охоронцем спадкового майна її сина. Доручено консульському відділу Посольства України в Королівстві Нідерланди ужити заходів щодо охорони спадкового майна. На підставі надісланого позивачем до відповідного відділу посольства копії рішення місцевого суду, її радником з консульських питань проведений опис спадкового майна шляхом опечатування будівлі.

Дайте правову оцінку діям суду та посадової особи консульської установи. На підставі яких документів та за чією ініціативою здійснюється опис майна консульськими установами? Хто з посадових осіб консульських установ уповноважений вживати заходи по охороні спадкового майна?

Завдання 2

Бондар та Прилипко звернулися до консула України в Кракові (Республіка Польща) з заявою, в якій просили вжити заходів щодо охорони спадкового майна, зокрема, описати й передати їм на зберігання автомобілі Toyota Corolla та Volkswagen Golf до моменту оформлення спадкових прав. Свої вимоги обґрунтовували тим, що вони є дітьми померлого, якому належали зазначені автомобілі, та який є громадянином України, що виїхав за кордон за робочою візою. При спробі консула описати спадкове майно з'ясувалося, що на час смерті спадкодавець мешкав разом з Семеновою, яка утримує та користується спадковим майном. Остання заперечувала проти проведення опису й відмовилася передати його на зберігання спадкоємцям. На цій підставі консул в усній формі проінформував спадкоємців про неможливість здійснення опису спадкового майна, та за згодою Семенової призначив її хранителем цього майна.

Чи правомірні дії консула? Визначте порядок призначення хранителя спадкового майна.

Завдання 3

У квітні 2016 р. до Генерального консульства України в Гамбурзі (Федеративна Республіка Німеччина) звернулася Коновалова з заявою про необхідність ужити заходів щодо охорони спадкового майна. В обґрунтування заяви Коновалова пояснила, що вона та її брат Проценко у 2010 р. виїхали на постійне місце проживання до Німеччини, але залишилися громадянами України, громадянства Німеччини не набули. З 5 листопада 2010 р. вони перебувають на консульському обліку в Посольстві України у ФРН. Наприкінці березня 2016 р. у м. Ганновері (Німеччина) Проценко помер. Після нього залишилася квартира та автомобіль марки Volkswagen Polo. Оскільки вона є спадкоємицею, просила консула здійснити опис вищезазначеного майна. Через тиждень після звернення Коновалової консулом вчиненні такі дії: 1) витребувано оригінали закордонних паспортів Коновалової та Проценко та їх копії; 2) встановлений факт смерті спадкодавця, що підтверджено випискою з книги реєстрації смертей РАЦС міста Ганновер; 3) самостійно, без повідомлення спадкоємців описано майно спадкодавця та складений акт опису спадкового майна у двох примірниках. На останній сторінці акту опису консулом було підрахована загальна кількість речей, які були у квартирі померлого, та проставлений його підпис. Серед речей, що залишилися після померлого, консулом описано також й цінні папери, а саме: акції, дві боргові розписки, депозитні сертифікати, які консулом залишені у сейфі квартири спадкодавця.

Чи відповідають закону дії консула? Визначте порядок здійснення консулом опису спадкового майна?

Завдання 4

Для збереження спадкового майна, що знаходилося у м. Мілан (Італія), консулом був призначений хранитель майна з числа спадкоємців за законом. Через два тижня до Генерального консула України в м. Мілан з заявою звернувся Захаров, в якій заперечував правомірність дій консула. В обґрунтування своїх доводів Захаров зазначив, що був призначений спадкодавцем виконавцем заповіту, а тому вимагав призначити саме його хранителем майна. Крім того, Захаров заперечував правомірність дій консула щодо охорони спадкового

майна, оскільки належним чином не був повідомлений консулом про здійснення опису спадкового майна. Під час розгляду заяви Захарова з'ясувалося, що усі спадкоємці прийняли спадщину, тому консулом була винесена постанова про припинення охорони спадкового майна.

Дайте правову оцінку діям консула. Яким чином можуть бути оскаржені його дії? Які особливості призначення консулом хранителя майна.

Завдання 5

До консульства України в м. Малага (Королівство Іспанія) звернувся громадянин України Тарасов з проханням прийняття документи на зберігання. На підставі заяви Тарасова консулом прийняті документи та опечатано пакет, який заздалегідь був заклеєний заявником. При цьому вміст пакету консулом не перевірявся, оскільки заявник заперечував проти цього, наголошуючи, що документи містять комерційну таємницю. На підтвердження вчинення зазначеної нотаріальної дії консулом було складено та видано Тарасову свідоцтво, в якому, зокрема, зазначено, що документи передано на зберігання на строк чотири місяці, а також зроблено застереження про те, що у разі пропуску зазначеного строку передані на зберігання документи мають бути знищені консулом. Копію свідоцтва консул залишив собі.

Чи відповідають дії консула щодо прийняття документів на зберігання вимогам чинного законодавства? Чи є обов'язковим складання опису документів? За якими правилами такий опис провадиться?

Завдання 6

Консулом Генерального консульства України у Санкт-Петербурзі (Російська Федерація) Власенко від громадянина України Козуба, який постійно проживає в Санкт-Петербурзі, строком на один рік прийняті правовстановлювальні документи на квартиру та автівку на зберігання та здійснено їх опис.

Складіть свідоцтво про прийняття консулом на зберігання документів.

Завдання 7

До Консульського відділу Посольства України в Італійській Республіці звернулася Ощепко Ю., повідомивши, що 15 листопада 2015 р. консулом було вчинено нотаріальну дію щодо посвідчення заяви Юркова Д., який є батьком її неповнолітньої дочки – Юркової С. За змістом цієї заяви Юрков Д. взяв на себе зобов'язання щомісячно виплачувати кошти на утримання Юркової С. У розмірі 200 євро. До теперішнього часу Юрков Д. Такий свій обов'язок не виконує, посилаючись на відсутність грошей, у зв'язку з чим Ощепко Ю. Мала намір дізнатися, чи можна забезпечити примусовість виконання згоди Юркова Д. на сплату аліментів.

Сформулюйте відповідь консула. Яку нотаріальну дію слід вчинити у даному випадку і чи належить вона до компетенції консульської установи? Який порядок вчинення цієї дії передбачений законом?

Завдання 8

17 серпня 2016 р. до Консульства України у м. Гамбург звернувся громадянин України Поротько К. З проханням вчинити виконавчий напис на договору позики від 15 червня 2010 р., за змістом якого він позичив Шаренку 2300 євро строком на три роки. Поротько просив зазначити у виконавчомунаписі про стягнення суми боргу з урахуванням встановленого індексу

інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми.

Генеральний консул відмовив Поротько у вчиненні виконавчого напису з тих підстав, що: по-перше, Шаренко є жителем Баварії, а, по-друге, Поротько надано тільки договір позики, а документів, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання, ним не додано.

Чи законна така відмова консула з означених підстав? Як має вчинити Поротько?

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота – робота студента, яка планується та виконується відповідно до навчального плану за педагогічного керівництва, але без участі викладача. Вона спрямована на формування фундаментальних предметних компетентностей, а також має сприяти поглибленню й розширенню професійних знань і здібностей, розвитку самостійності, активності та відповідальності.

Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на лекції та практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- підготовка тематичних презентацій;
- здійснення самоконтролю знань студентів.

6. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК).

Об'єктами ПК знань студентів із даної навчальної дисципліни є:

- успішність на практичних заняттях;
- результати контрольних заходів (тестування, опитування тощо).

Перелік тестів, питань, завдань та критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року.

Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем у процесі вивчення певної частини навчальної дисципліни (теми, змістового модуля тощо).

Компонентами оцінювання поточного контролю є:

- рівень знань за результатами практичних занять та самостійної роботи;

- виконання контрольних завдань (відповідно до робочої навчальної програми).

Підсумковий бал за результатами ПК визначається під час останнього практичного заняття відповідного семестру. Максимальна кількість балів за результатами ПК складає 40 балів.

Результати ПК знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є підставою для оцінки загальної успішності студента, що враховується при визначенні балів при підсумковому контролі знань.

7. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із навчальної дисципліни «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» здійснюється на основі результатів ПК у формі заліку.

8. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОТАРІАТ ТА НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ»

1. Поняття нотаріату.
2. Сучасні системи нотаріату та їх порівняльна характеристика
3. Англосаксонський нотаріат та його основні риси
4. Нотаріат класичної школи
5. Відтворення правових стандартів системи класичного нотаріату у законодавстві України
6. Поняття та елементи нотаріального процесу
7. Поняття та система нотаріального права
8. Правова основа діяльності нотаріату
9. Джерела нотаріального права
10. Організація нотаріату в Україні
11. Органи та особи, які вчинюють нотаріальні дії
12. Організація роботи державних нотаріальних контор
13. Організація роботи державних нотаріальних архівів
14. Приватна нотаріальна діяльність
15. Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси
16. Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах
17. Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування
18. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими установами
19. Заповіти і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених
20. Вимоги до нотаріуса

21. Порядок призначення на посаду і звільнення з посади державного нотаріуса
22. Помічник нотаріуса
23. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату та порядок її роботи
24. Положення про порядок видачі свідоцтва про право заняття нотаріальною діяльністю
25. Реєстрація нотаріальної приватної діяльності
26. Правовий статус приватного нотаріуса
27. Права та обов'язки нотаріуса
28. Зупинення приватної нотаріальної діяльності
29. Припинення приватної нотаріальної діяльності
30. Анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю
31. Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності
32. Заміщення приватного нотаріуса
33. Професійне саморядування нотаріусів
34. Нотаріальна палата. Порядок її утворення та завдання
35. Поняття та зміст нотаріальної діяльності
36. Завдання нотаріальної діяльності
37. Предмет нотаріальної діяльності
38. Судова та нотаріальна цивільна юрисдикція
39. Функції нотаріальної діяльності
40. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя
41. Відмінність нотаріальної діяльності від інших галузей юридичної практики
42. Гарантії нотаріальної діяльності
43. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій
44. Поняття нотаріального округу
45. Діловодство консульських установ щодо нотаріальних дій
46. Оплата вчинюваних нотаріальних дій
47. Контроль за нотаріальною діяльністю
48. Поняття та система принципів нотаріальної діяльності
49. Принцип законності у нотаріальній діяльності
50. Принцип диспозитивності у нотаріальній діяльності
51. Принцип обґрунтованості нотаріальних актів
52. Принцип сприяння фізичним та юридичним особам у реалізації їх прав
53. Принцип дотримання таємниці вчинюваних нотаріальних дій
54. Принцип безпосередності у нотаріальній діяльності
55. Принцип державної мови нотаріального провадження
56. Принцип державного регулювання нотаріальної діяльності
57. Принцип доступності нотаріальної форми охорони та захисту цивільних прав
58. Місце вчинення нотаріальних дій
59. Відкладення і зупинення нотаріальної дії
60. Нотаріальні акти-документи
61. Реєстрація нотаріальних дій
62. Час вчинення нотаріальної дії
63. Встановлення правоздатності і дієздатності осіб, які звертаються за вчиненням нотаріальної дії
64. Встановлення особи учасників цивільних правовідносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії

65. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів
66. Витребування нотаріусом документів, що є необхідними для вчинення нотаріальної дії
67. Дії нотаріуса при виявленні порушення закону
68. Відмова у вчиненні нотаріальної дії
69. Видача дубліката нотаріально посвідченого документу
70. Державне мито у нотаріальному провадженні
71. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні
72. Загальні правила посвідчення правочинів
73. Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження нерухомого майна
74. Посвідчення договорів довічного утримання. Посвідчення договорів ренти
75. Посвідчення шлюбного договору
76. Посвідчення заповітів
77. Посвідчення договорів доручення. Посвідчення довіреностей
78. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них
79. Засвідчення справжності підпису на документах
80. Засвідчення вірності перекладу
81. Посвідчення фактів, що громадянин є живим або перебуває в певному місці
82. Посвідчення часу пред'явлення документів
83. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів
84. Вчинення морських протестів
85. Видача свідоцтв про право на спадщину
86. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя
87. Вжиття заходів до охорони спадкового майна
88. Прийняття документів на зберігання
89. Вчинення виконавчих написів
90. Прийняття нотаріусами документів, складених за кордоном

9. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Література

Основна література

1. Нотаріат : підручник / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. – Харків : Право, 2019. – 416 с.
2. Курс цивільного процесу: підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
3. Коротюк О. В. Нотаріат в Україні : навч. посіб. / О. В. Коротюк. – Ірпінь : Державний податковий університет. – ОВК, 2023. – 606 с.

4. Череватенко І. М. Нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав: монографія— Харків : Право, 2017. – 200 с.
5. Чижмарь К.І., Павлова Л.М., Журавльов Д. Теоретико-правові основи нотаріату в Україні: навчальний посібник / К.І. Чижмарь. – К.: Центр учбової літератури, 2022. – 200 с.

Додаткова література

1. Баранкова В. Принцип обґрунтованості нотаріальних актів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2021. № 51, С. 88 – 91
2. Баранкова В., Коломієць Я. Правила реалізації обов’язку дотримання нотаріальної таємниці. Міжнародні студії безпеки: управлінські, економічні, технічні, правові, екологічні, інформаційні та психологічні аспекти: міжнародна колективна монографія. Georgian Aviation University. Тбілісі, Грузія. 2023. – 1238 с. (117-153)
3. Баранкова В. Законність нотаріальних актів. Право і суспільство. 2021. № 4. С. 28 – 34
4. Баранкова В. Витребовування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2021, № 7, с. 50-54
5. Баранкова В. Цивільне судочинство і нотаріат/ У кн.: Liber amicorum Вячеслав Комаров/ упоряд. Т.Комарова: за ред.. Т.Комарової. – Харків: Право, 2020. – 1192 с. С. 993 – 1003
6. Баранкова В.В. Процесуальні особливості справ щодо відшкодування шкоди, заподіяної нотаріусами // *Юридичний науковий електронний журнал*, 2020, № 4 (www.lsej.org.ua.)
7. Баранкова В.В. Предмет доказування у справах про відшкодування шкоди, заподіяної нотаріусами/ *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*, 2020, № 1, С. 21 – 27

8. Баранкова В.В. Судовий розгляд справ щодо відшкодування шкоди, заподіяної нотаріусами// Мала енциклопедія нотаріуса, 2020, № 4, с. 109 – 124
9. Баранкова В.В. Визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та нотаріальних актів / Мала енциклопедія нотаріуса. – 2019. - №4, с. 8 – 26
10. Баранкова В.В. Оскарження нотаріальних дій як складова системи судового контролю за нотаріальною діяльністю. Мала енциклопедія нотаріуса. 2018. № 4 (100). С. 86 – 100
11. Баранкова В.В. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні. Право та управління. 2018. № 2 (31), том 1, с. 49 – 56
12. Баранкова В.В. Предмет судового розгляду у справах про незаконність нотаріальних дій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2018. № 3. с. 80 – 85
13. Грінченко О.О. Правовий статус консула при виконанні нотаріальної функції : [наук.-практ. посіб.] / О. О. Грінченко ; Центр. прав. дослідж. Фурси. – Київ, 2005. – 352 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
14. Долинська, М. Консульські установи як учасники українського нотаріального процесу. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки, 2019, 22, 41–45. Available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19951/dolinska.pdf>
15. Долинська М. С. Територіальна компетенція нотаріальних органів України як одна із головних засад здійснення нотаріального процесу в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Юридична, 2018. Вип. 2. С. 107–115.
16. Коломієць Я.Л. Щодо обов'язковості членства нотаріусів в Нотаріальній палаті України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2018 № 31 С. 95-96
17. Коломієць Я.Л. Поняття «безспірність заборгованості» при вчиненні виконавчого напису нотаріусом у содовій практиці. Науковий вісник

- публічного і приватного права. Збірник наукових праць. Випуск 5. К.: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 71-78;
18. Коломієць Я.Л. Реалізація процесуальної складової принципу законності при вчиненні виконавчого напису нотаріусом. Юридичний науковий електронний журнал. №6/2022. С. 109-114
19. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат України та перспективи його розвитку / Право України. 2020, № 9, с. 43 – 61
20. Коротюк О.В. Спадщина з іноземним елементом: практичний посібник / О.В. Коротюк, – К.: ОВК, 2023. – 236 с.
21. Коротюк О.В. Нотаріат в умовах війни: практичний посібник / О.В. Коротюк, – К.: ОВК, 2022. – 98 с.
22. Корнєєв Ю.В. Нотаріат в Україні: практичний посібник / Ю.В. Корнєєв. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 120 с.
23. Нікітюк О.М. Охорона та захист права спільної власності подружжя: нотаріат, суд, виконавче провадження : Монографія («Серія «Процесуальні науки») / О.М. Нікітюк. – К.: Алерта, 2018. – 208 с.
24. Поповченко О.І. Енциклопедія захисту нотаріальної діяльності. – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2020. – 448 с.
25. Череватенко І. М. Поняття нотаріальної юрисдикції та її види // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки". — 2022. — № 11. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-11-8370>
26. Череватенко І. М. Нотаріат і медіація: сьогодення та очікуванні зміни // Матеріали круглого столу, присвяченого 100-й річниці від дня народження завідувача кафедри цивільного процесу Харківського юридичного інституту (1972-1982 рр.), доцента Леоніда Яковича Носка [Електронний ресурс] / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; ред. К. В. Гусаров ; орг. ком.: К. В. Гусаров, В. В. Комаров. - Харків : Оберіг, 2022. - С. 60-63. - Режим доступу: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI/Nosko-100.pdf.
27. Череватенко І. М. Проблемні аспекти нотаріального оформлення зміни набувача за договором довічного утримання // Матеріали круглого столу, присвяченого 18-й річниці Європейського дня цивільного правосуддя

(м. Харків, 25 жовтня 2021 р.). – Харків : ТОВ «Оберіг», 2021. – С. 61-64. – Електронне наукове видання. – <https://ek.nlu.edu.ua>

28. Череватенко І. М. Стадії нотаріального процесу // Юридична осінь 2021 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (Харків, 18 листоп. 2021 р.) / за заг. ред. Д.В. Лученко. – Х.: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. – С. 216-219

29. Череватенко І.М. Принцип законності та обґрунтованості нотаріальних актів щодо посвідчення безспірних прав // Liber Amicorum Вячеслав Комаров / упоряд. Т. Комарова ; за ред. Т. Комарової. – Харків : Право, 2020. – С. 1147-1156.

30. Чекіта В.Г. Правові засади вчинення нотаріальних дій консулом. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, 2017, 1 (2), 157–162. Available at: http://apnl.dnu.in.ua/1_2_2017/39.pdf

31. Шутенко О.В. Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ: впровадження змін щодо діяльності консульських установ при здійсненні нотаріальних дій. Journal «ScienceRise: Juridical Science». №1(15)2021. С.20-23.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>
3. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний веб-портал Верховного Суду - https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
5. Офіційний веб-портал Європейського Союзу - <http://europa.eu/>
6. Офіційний веб-портал Міністерства закордонних справ України - <https://mfa.gov.ua/>